

Kort osteologisk rapport

över kalvariefynd från Prästberga, Lomma socken, Skåne

Malmö museum nr 242

Ett fynd av ett enstaka människokalvarium har besiktigats den 31/3 2011.

Kalvariet är mycket mörkt gråbrunt och har färgats av lagringsbetingelserna i kärr- eller gyttjelager. Färgen pekar inte mot en gängse jordbegravning. På käken syns glansiga partier, som kan tyda på konservering eller i varje fall att tänder limmats fast. De nu saknade tänderna har fallit ut efter dödsfallet. Den levande hade alltså alla sina tänder i behåll.

Kraniet är relativt litet och med små tänder. Stora nackhålet är däremot stort. Skallbasens utveckling är avslutad och indikerar en individuell ålder över 22 år. M1 (sexårstanden) är endast litet sliten och tandbenet syns på mycket begränsade ytor. På M2 (tolvårstanden) visar emaljen bara en mindre slitning liksom på M3 (visdomstanden). Tandslitaget antyder en ålder av 18-25 år. Kraniesömmarna uppvisar dock betydande sammanväxning, vilket i stället pekar på en betydligt äldre ålder, mellan 25 och 55 år. I valet mellan dessa indikationer, väljer jag att lita mest på tandslitaget, eftersom sutursammanväxning är högst individuell.

Vad gäller de sekundära könskaraktärerna kan följande noteras.

Ögonbågsvulster är tillstädes, men är måttligt utvecklade. Pannan är något bakåtlutande. Vårtutskotten, bakom hörselgången, är likaså måttligt utvecklade. De är relativt långa men inte så breda. Nackmuskelfästet är däremot framträdande. Jag bedömer att kalvariet mest sannolikt tillhört en man.

Som barn har individen drabbats av anemi (blodbrist), eftersom cribra orbitalia (förändringar i båda ögonhålorna) utbildats. Mest sannolikt är detta är tecken på många genomgångna infektioner under barndomen. På de bevarade hörntänderna kan avbrott i emaljtvillväxten ses. Dessa tycks dock inte ha varit särskilt allvarliga. En mycket tunn linje kan skönjas ha bildats vid 3-årsåldern och en något tydligare vid 4 års ålder.

Emaljbildningen kan avstanna under sjukdom då barnet inte äter eller i samband med en period av dålig tillgång på mat. En genomgången barnsjukdom eller svårare infektion tycks mest sannolikt som orsak.

Bedömningen av tidpunkten för avbrottet är utförd med hjälp av Krogh-Poulsens volym "Tæandernes morfologi", 1967:fig. 54b.

För övrigt tycks näsan ha varit något sned och vänster visdomstand är något felställd.

På väster pannben syns en liten hålighet med vassa kanter. Hål, kanter och omgivande ben har samma färg. Detta antyder att den lilla skadan orsakats före gravläggningen. Ett vasst föremål har träffat pannbenet; skadan är emellertid inte allvarlig för den har inte nått djupt. Den kan inte ha varit dödsorsak. Jag kan inte avgöra om skadan tillfogats före eller efter dödsfallet.

Det är mycket angeläget att ¹⁴C-datera kalvariet.

Ålder: 20-25 år

Kön: troligen man

Sjukdomar: cribra orbitalia och en felbildning i emaljen vid 4 års ålder

Skada: på vänster pannben en mycket liten och grund fördjupning. Den är inte allvarlig.

Elisabeth Iregren

prof. em.